

ΕΚΤΕΝΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΕΡΓΟΥ

Κωδικός : 2010 - 4685

Α. ΤΙΤΛΟΣ

Πανεπιστήμιο, Ιδιότητα του Πολίτη και Ανθρώπινα Δικαιώματα. Μελέτη για την εισαγωγή της Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα (Human Rights Education) και την Ιδιότητα του Πολίτη (Citizenship) στα Προγράμματα Σπουδών των Παιδαγωγικών Τμημάτων τη δεκαπενταετία 1995-2010.

Β. ΣΤΟΧΟΣ

Η παρούσα ερευνητική πρόταση στοχεύει να εξετάσει πώς, σε ποιο βαθμό και υπό ποια εννοιολογική και παιδαγωγική σκοπιά η Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και η Ιδιότητα του Πολίτη εντάχθηκαν στα Προγράμματα Σπουδών των Παιδαγωγικών Τμημάτων τη δεκαπενταετία 1995-2010. Ειδικότερα, σκοπός της προτεινόμενης μελέτης είναι πρώτον, η εξέταση των εξελίξεων στο πεδίο της ενσωμάτωσης της διδασκαλίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα Παιδαγωγικά Τμήματα του Ελληνικού Πανεπιστημίου, η μελέτη και η αξιολόγηση των μεθοδολογικών και παιδαγωγικών προσεγγίσεων και οι τρόποι με τους οποίους έγινε αντιληπτή από την ελληνική ακαδημαϊκή κοινότητα η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, με δεδομένο τον επίμαχο και πολύπλοκο χαρακτήρα τους. Επίσης, προτείνεται η μελέτη της διαδικασίας ενσωμάτωσης στα Προγράμματα Σπουδών των ίδιων Τμημάτων της διδασκαλίας της Ιδιότητας του Πολίτη, της οποίας τα ανθρώπινα δικαιώματα συνιστούν βασικό εννοιολογικό στοιχείο δεδομένου ότι είναι συνυφασμένα με τη σύγχρονη δημοκρατία.

Πιο συγκεκριμένα, στόχοι της παρούσας πρότασης είναι:

Α) Η βιβλιογραφική επισκόπηση της θεωρίας για την ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση. Θα διερευνηθούν οι κύριες τάσεις στη διεθνή βιβλιογραφία για το ποιοι είναι οι στόχοι της εκπαίδευσης του πολίτη, σε ποια ιδεολογικά ή φιλοσοφικά

ρεύματα εντάσσονται και ποια από αυτά επηρέασαν περισσότερο τις επίσημες πολιτικές στον τομέα της εκπαίδευσης του σύγχρονου πολίτη.

Β). Η ευρωπαϊκή ένωση και η πολιτική της για την ιδιότητα του πολίτη.

Εδώ θα διερευνηθεί ιδιαίτερα το περιεχόμενο της ιδιότητας του πολίτη που προώθησε η Ευρωπαϊκή Ένωση με τις πολιτικές της καθώς επίσης και τις εξειδικευμένες δράσεις και προτεραιότητες για την υλοποίησή της.

Γ) Η εξέταση και ανάλυση του περιεχομένου των επίσημων κειμένων των Ηνωμένων Εθνών κατά τη διάρκεια της δεκαπενταετίας 1/1/1995 - 31/12/2010 δεδομένου ότι από την 1/1/1995 άρχισε η Δεκαετία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων η οποία ανακηρύχθηκε ως τέτοια από τα Ηνωμένα Έθνη και στην οποία στηρίχθηκαν οι επόμενες δράσεις του Οργανισμού μέχρι σήμερα. Η εξέταση αυτή θα προσφέρει τη βάση για μια σύγκριση με το περιεχόμενο και τις αντιλήψεις για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα που κυριάρχησαν στο Ελληνικό Πανεπιστήμιο.

Δ) Η εξέταση της επίσημης ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής- μέσω των νομοθετημάτων του Υ.Π.Ε.Π.Θ. την περίοδο της υπό εξέταση δεκαπενταετίας. Εδώ θα αξιολογηθεί η ανταπόκριση του Υ.Π.Ε.Π.Θ. στο κάλεσμα των Ηνωμένων Εθνών για την προώθηση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μέσω της Εκπαίδευσης, αλλά και της υιοθέτησης πολιτικών προώθησης της ιδιότητας του πολίτη μέσα κυρίως από τις ευρωπαϊκές ντιρεκτίβες και επιδράσεις.

Ε) Η ανάλυση των Προγραμμάτων Σπουδών των Παιδαγωγικών Τμημάτων τη δεκαπενταετία 1995-2010 και η εξέταση της ενσωμάτωσης σε αυτά της Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και της Ιδιότητας του Πολίτη.

ΣΤ) Η διερεύνηση των παιδαγωγικών και μεθοδολογικών αντιλήψεων και των μαθησιακών πρακτικών των μελών ΔΕΠ με συναφές γνωστικό αντικείμενο σχετικά με τις θεματικές της Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και της Ιδιότητας του Πολίτη. Εδώ θα επιχειρήσουμε να εφαρμόσουμε τη μεθοδολογία της έρευνας πεδίου με ημιδομημένη συνέντευξη.

Γ. ΠΕΡΙΛΗΨΗ (Α+Β+Γ= 1 σελίδα)

Το Πανεπιστήμιο σήμερα δέχεται ισχυρές πιέσεις με στόχο την αλλαγή της φιλοσοφίας του, της οργάνωσης της γνώσης (παραγωγή και διάχυση) και της λειτουργίας του. Με δυο λόγια, τίθεται το ζήτημα της αναδιατύπωσης του θεσμικού ρόλου του στην κοινωνία.

Ένας από τους στόχους των πιέσεων είναι η μετατόπιση της χρήσης της γνώσης προς περισσότερα εμπράγματα μορφές που τονίζουν την σύνδεση της γνώσης με τις καθημερινές πρακτικές και ανάγκες των ανθρώπων. Ο στόχος αυτός συνδέεται με έναν άλλο συναφή στόχο, ο οποίος εμπεριέχει την ιδέα ότι το πανεπιστήμιο πρέπει να συμβάλλει ενεργά στη διαμόρφωση πολιτών που κατανοούν, σέβονται και προωθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις δημοκρατικές αρχές και ενθαρρύνουν εμπράκτως την ανοχή και το σεβασμό για άλλους λαούς, πολιτισμούς και εν γένει τρόπους ζωής. Ο στόχος αυτός μετατοπίζει το ενδιαφέρον από τις μονοπολιτισμικές στις δια- πολιτισμικές αναζητήσεις.

Είναι προφανές ότι με βάση τα παραπάνω σκιαγραφούνται τρία επίπεδα έρευνας και ανάλυσης. Πρώτον, το θεωρητικό που αφορά την παραγωγή της γνώσης, την κοινωνική της αξία και τη διάχυσή της, Δεύτερον, τις εκπαιδευτικές πολιτικές συγκρότησης και προώθησης της νέας αντίληψης για τη γνώση και τον κοινωνικό της ρόλο. Τρίτον, το θεσμό (πανεπιστήμιο) που είναι το αντικείμενο που δέχεται τις πιέσεις των δύο προηγούμενων επιπέδων.

Η συγκρότηση και παρουσίαση ενός αναλυτικού σχήματος που θα μπορούσε να ερμηνεύσει τις εξελίξεις της σχέσης «πανεπιστήμιο και γνώση» αναφορικά με τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και την Ιδιότητα του Πολίτη και τις επιπτώσεις τους στο κοινωνικό πεδίο αποτελεί βασικό στόχο της παρούσας ερευνητικής πρότασης.

Δ. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ (μέχρι 10 σελίδες).

1. Τα Ηνωμένα Έθνη και η Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Τις τελευταίες δεκαετίες καθιερώνεται η Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα ως δικαίωμα το οποίο πρέπει να εξασφαλίζεται σε όλους τους ανθρώπους χωρίς διάκριση (Coomans, 2007). Η κλασική διατύπωση της Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα περιέχεται στο άρθρο 26 (2) της Οικουμενικής

Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (1948) -Universal Declaration of Human Rights- στο οποίο αναφέρεται ότι:

«Η εκπαίδευση πρέπει να αποβλέπει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιακών ελευθεριών. Πρέπει να προάγει την κατανόηση, την ανεκτικότητα και τη φιλία ανάμεσα σε όλα τα έθνη και σε όλες τις φυλές και τις θρησκευτικές ομάδες και να ευνοεί την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της Ειρήνης».

Πολλά διεθνή κείμενα τα οποία εμφανίστηκαν μετά την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου περιέχουν σε μεγάλο βαθμό τους στόχους του άρθρου 26 (2) της παραπάνω Διακήρυξης.

Τις δύο τελευταίες δεκαετίες του προηγούμενου αιώνα παρατηρείται έντονο ενδιαφέρον για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα σε διεθνή συνέδρια με αποκορύφωμα το Παγκόσμιο Συνέδριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, που έλαβε χώρα στη Βιέννη από τις 14-25 Ιούνη 1993, του οποίου τα συμπεράσματα απο έλεσαν τη βάση ώστε η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ με το Ψήφισμα της 23 Δεκέμβρη 1994 –Resolution 49/184- να ανακηρύξει τη δεκαετία από 1/1/1995 έως 31/12/2004 ως τη Δεκαετία των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

Παρατηρείται, δηλαδή, ένα ρεύμα που προωθεί την προστασία και προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όχι μόνο στο νομικό αλλά και στον εκπαιδευτικό χώρο (Jacobsen, 2007). Στον εκπαιδευτικό χώρο η Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα οφείλει να υλοποιείται σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης από την προδημοτική ως την τριτοβάθμια εκπαίδευση (Tibbitts, 2008). Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση η διάχυση και εισαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα προγράμματα σπουδών στις επιστήμες τις αγωγής παρατηρείται τις τελευταίες δύο με τρεις δεκαετίες σε αντίθεση με τα προγράμματα σπουδών των νομικών και πολιτικών επιστημών που είχαν εισάγει τα ανθρώπινα δικαιώματα στα προγράμματά τους σε αρκετές χώρες πριν το 1974 (Ray, 1994).

Παρατηρείται επίσης ένα σημαντικό ρεύμα τις τελευταίες δεκαετίες, παράλληλο με το προηγούμενο και ως ένα βαθμό επικαλυπτόμενο από αυτό, που θέτει ως στόχο την ενίσχυση της δημοκρατίας με την καλλιέργεια της ιδιότητας του πολίτη μέσα από την εκπαίδευση (Callan, 1997)

2. 1995-2004. Η Δεκαετία των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα ως αφετηρία για τη διάχυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον κόσμο μέσω της εκπαίδευσης.

Πιο αναλυτικά σε σχέση με τα προαναφερθέντα, το 1993 στο Παγκόσμιο Συνέδριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που έλαβε χώρα στη Βιέννη από τις 14-25 Ιούνη στη Διακήρυξή του και στο Πρόγραμμα Δράσης του στο πρώτο μέρος στην παράγραφο 33-34 αναφέρεται ότι:

«...η εκπαίδευση πρέπει να προωθεί την κατανόηση, την ανεκτικότητα, την ειρήνη και τις φιλικές σχέσεις μεταξύ των εθνών και όλων των φυλετικών ή θρησκευτικών ομάδων και να ενθαρρύνει την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των Ηνωμένων Εθνών για την εφαρμογή αυτών των στόχων. Ως εκ τούτου, η εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και η διάδοση των κατάλληλων πληροφοριών, τόσο θεωρητικά όσο και πρακτικά, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην προαγωγή και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αναφορικά με όλα τα άτομα και χωρίς καμία διάκριση λόγω φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας»

Συνάμα αναφορά γίνεται και στις παραγράφους 78-82 που τιτλοφορούνται *Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα*, όπου και σε αυτές η Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και η δημόσια διάχυση των πληροφοριών σε θέματα που άπτονται αυτής θεωρούνται απαραίτητα συστατικά για την προώθηση και την επίτευξη σταθερών και αρμονικών σχέσεων μεταξύ των κοινοτήτων και της ανάπτυξης της αμοιβαίας κατανόησης, της ανοχής και της ειρήνης. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι τα κράτη:

«...πρέπει να καταβάλουν προσπάθειες για την εξάλειψη του αναλφαριθμισμού και πρέπει να κατευθύνουν την εκπαίδευση προς την πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Η Παγκόσμια Διάσκεψη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα καλεί όλα τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα να συμπεριλάβουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, το ανθρωπιστικό δίκαιο, τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου ως θέματα στα αναλυτικά προγράμματα σπουδών όλων των ιδρυμάτων εκπαίδευσης στα τυπικά και μη τυπικά της πεδία».

Επίσης, καθορίζεται ότι η Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα πρέπει να:

«..να περιλαμβάνει την ειρήνη, τη δημοκρατία, την ανάπτυξη και την κοινωνική δικαιοσύνη, όπως ορίζεται στη διεθνή και περιφερειακά μέσα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, προκειμένου να επιτευχθεί κοινή κατανόηση και ευαισθητοποίηση με σκοπό την ενίσχυση και τη καθολική προσήλωση στα ανθρώπινα δικαιώματα».

Η επίτευξη των προαναφερθέντων στόχων θα υλοποιηθεί με τη συνεχή δημόσια ενημέρωση και την υιοθέτηση και την πρακτική μιας συντονισμένης σειράς

εκπαιδευτικών και πρακτικών δραστηριοτήτων που απευθύνονται τόσο στο επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα όσο και σε ειδικές ομάδες.

Οι εκπαιδευτικές αυτές δραστηριότητες προτείνεται να προωθηθούν και να ενθαρρυνθούν με την ανακήρυξη μιας δεκαετίας από τα Ηνωμένα Έθνη ως δεκαετία για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Στο κάλεσμα του Διεθνούς Συνεδρίου της Βιέννης για την ανακήρυξη μιας δεκαετίας από τα Ηνωμένα Έθνη ως Δεκαετία για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα, απαντάει θετικά η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών με το Ψήφισμα της 23 Δεκέμβρη 1994 –Resolution 49/184- όπου ανακηρύσσει τη δεκαετία 1995-2004 ως τη Δεκαετία για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

Στο Ψήφισμα αυτό αναφέρεται ότι η Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα

«δε θα πρέπει απλά να αποσκοπεί στην παροχή πληροφοριών αλλά θα πρέπει να αποτελεί μια πλήρη δια βίου διαδικασία μέσω της οποίας άνθρωποι από όλα τα επίπεδα ανάπτυξης και όλα τα στρώματα της κοινωνίας μαθαίνουν για το σεβασμό της αξιοπρέπειας των άλλων καθώς και τα μέσα και τις μεθόδους που είναι απαραίτητα για την εξασφάλιση του σεβασμού σε όλες τις κοινωνίες».

Οι προαναφερθείσες αναφορές για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα μπορούν να συνοψιστούν στον ορισμό που διατυπώθηκε το 1996 στο Σχέδιο Δράσης του ΟΗΕ για την Δεκαετία της Εκπαίδευσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα- Plan of Action of the United Nations Decade for Human Rights Education (1995-2004).

Με βάση τον ορισμό αυτό η Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα ορίζεται ως «οι προσπάθειες εκπαίδευσης, διάχυσης και ενημέρωσης με στόχο την οικοδόμηση μιας καθολικής κουλτούρας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσω της ανταλλαγής γνώσεων και δεξιοτήτων και της διαμόρφωσης στάσεων που στοχεύουν:

α) στην ενδυνάμωση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών,

β) στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και της αίσθησης της αξιοπρέπειάς της,

γ) στην προώθηση της κατανόησης, της ανοχής, της ισότητας των φύλων και της φιλίας ανάμεσα σε όλα τα έθνη, τους αυτόχθονες πληθυσμούς και όλες τις φυλετικές, εθνικές, εθνοτικές, θρησκευτικές και γλωσσικές ομάδες,

δ) στη δυνατότητα όλων των ατόμων να συμμετέχουν αποτελεσματικά σε μια ελεύθερη κοινωνία

και, ε) στην επέκταση των δραστηριοτήτων των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης (United Nations, 1996).

Η Δεκαετία για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα προφανώς αποτέλεσε ένα πρώτο σημαντικό οργανωμένο εγχείρημα σε διεθνές επίπεδο για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον κόσμο. Έκτοτε, τα προγράμματα και οι παρεμβάσεις του ΟΗΕ συνεχίστηκαν με άλλες μορφές και πιο εξειδικευμένες πρακτικές στη βάση της εμπειρίας που προσέφερε η «Δεκαετία».

Είναι προφανές ότι η δραστηριοποίηση των Ηνωμένων Εθνών στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι όλο και πιο έντονη μεταπολεμικά και περιλαμβάνει μια σειρά από δράσεις για τη διάχυσή τους στον κόσμο με απώτερο σκοπό τον όσο το δυνατόν μεγαλύτερο σεβασμό τους από τους λαούς και τις κυβερνήσεις ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για έναν καλύτερο και πιο ανθρώπινο κόσμο. Αποκορύφωμα αυτών των διεθνών δράσεων είναι η ιδέα της προώθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσω της εκπαίδευσης.

Ενός είδους εκπαίδευσης που δεν αποσκοπεί μόνο στη γνώση των αρχών και των αξιών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά στοχεύει στο πώς αυτά μπορεί να μεταφραστούν σε καθημερινές πράξεις και να μετασχηματιστούν σε ένα τρόπο ζωής, σε μία κουλτούρα ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Dias, 2005, Flowers, 2003, King, 2009, Tibbits, 2002).

3. Η Ιδιότητα του Πολίτη και η δημοκρατική εκπαίδευση

Τα τελευταία χρόνια, η βαθιά σύνδεση ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ιδιότητας του δημοκρατικού πολίτη καθίσταται όλο και πιο αποδεκτή και προφανής. Είναι γεγονός ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες αντιπροσωπεύουν τα ηθικά και αξιακά θεμέλια της σύγχρονης φιλελεύθερης δημοκρατίας και, συνεπώς, τα ανθρώπινα δικαιώματα και ο σεβασμός τους από όλους αποτελούν το ηθικό ιδεώδες προς το οποίο οφείλει να τείνει κάθε δημοκρατική κοινωνία. Άρα, η ανάγκη καλλιέργειας μιας ηθικής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσω της εκπαίδευσης, που θα προωθεί τον σεβασμό τους ώστε να τον καταστήσει στοιχείο του πολιτικού ήθους, των κοινωνικών πρακτικών και της θεσμικής πραγματικότητας στις σύγχρονες δημοκρατικές κοινωνίες είναι επιβεβλημένη, γεγονός που έχει αναγνωρισθεί σήμερα διεθνώς. Η ηθική αξία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις δημοκρατικές κοινωνίες έχει αναγνωρισθεί και προωθείται τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερο από τους διεθνείς οργανισμούς, κυρίως τον

ΟΗΕ και την UNESCO, αλλά, πρωτίστως στον ευρωπαϊκό χώρο, από το λεγόμενο «σύστημα του Στρασβούργου» (Strasbourg System) το οποίο θεμελιώθηκε με την Ευρωπαϊκή Συνθήκη του 1950 και αποτελεί έκτοτε βασική αρχή των φιλελεύθερων δημοκρατιών (Merrills, 2000). Ταυτόχρονα, τα ανθρώπινα δικαιώματα προωθούνται τις τελευταίες δεκαετίες από τη Ευρωπαϊκή Ένωση ως θεμελιώδες στοιχείο της ιδιότητας του πολίτη μέσα από διάφορες δράσεις, με επίκεντρο την εκπαίδευση, για την ενίσχυση και την αναζωογόνηση της δημοκρατίας τόσο στις επιμέρους χώρες όσο και στον ευρωπαϊκό δημόσιο χώρο.

Μετά από μια δεκαπενταετία προσπαθειών στον τομέα της Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα, ήρθε η ώρα να απο τιμηθεί αυτή η προ σάθεια και να αξιολογηθούν τα αποτελέσματά της. Τι έγινε όμως στη χώρα μας στο διάστημα αυτό; Ποιες συγκεκριμένες μορφές πήρε η Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα στη χώρα μας; Θεωρούμε ιδιαίτερα ενδιαφέρον να μελετήσουμε ακριβώς πώς προωθήθηκαν κυρίως μέσω του Πανεπιστημίου, και ειδικά μέσω των Παιδαγωγικών Τμημάτων, η επαφή του οποίου με τα τεκταινόμενα στον διεθνή χώρο το αναδεικνύει σε κατ' εξοχήν θεσμό παραγωγής και διάχυσης της σχετικής με τα ανθρώπινα δικαιώματα νέας γνώσης.

Ταυτόχρονα, μια ανάλογη προσπάθεια που έγινε τα τελευταία χρόνια στον τομέα της καλλιέργειας της ιδιότητας του πολίτη μέσω της εκπαίδευσης, η οποία συμπίπτει σε γενικές γραμμές με την προσπάθεια στον τομέα της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα, οφείλει να γίνει αντικείμενο αποτίμησης και αξιολόγησης της ενσωμάτωσής της στα Παιδαγωγικά Τμήματα, καθώς και της μεθοδολογίας και των αποτελεσμάτων της.

2. Ανάπτυξη της μεθοδολογίας του προγράμματος

Στην προσπάθειά μας να εξετάσουμε με ποιο τρόπο η Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και η εκπαίδευση του πολίτη έλαβε χώρα στην Ελλάδα στη δεκαπενταετία 1995-2010 στο χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα χρησιμοποιήσουμε:

1. τη «Μέθοδο της Ανάλυσης Περιεχομένου» για να μελετήσουμε:

- τα σχετικά με την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα επίσημα κείμενα των Ηνωμένων Εθνών
- Τις σχετικές με την ιδιότητα του πολίτη πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις αντίστοιχες νομοθετικές δράσεις της Ελληνικής Πολιτείας
- τις Εισηγητικές Εκθέσεις, τα Πρακτικά της Βουλής για την ψήφιση των Νόμων, των Π.Δ. και των Υ.Α. που αφορούν το θέμα
- τους παραπάνω Νόμους, τα Π.Δ. και τις Υ.Α.
- τα πρακτικά της Εθνικής Επιτροπής για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα από την ημερομηνία της πρώτης της συνέλευσης έως το τέλος του 2005
- τις εκθέσεις του Υπουργείου Παιδείας στην Εθνική Επιτροπή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα
- τα Προγράμματα Σπουδών των Παιδαγωγικών Τμημάτων τη δεκαπενταετία 1995-2010.
- Επίσης, μέσω συνεντεύξεων θα διερευνηθούν οι αντιλήψεις και οι πρακτικές μελών ΔΕΠ με γνωστικό αντικείμενο συναφές προς τις υπό μελέτη θεματικές.

Στόχος μας είναι μέσα από την ανάλυση περιεχομένου, τη συστηματική, ποσοτική και ερμηνευτική περιγραφή του ερευνώμενου υλικού μας να διαπιστώσουμε με ποιο τρόπο η Ελλάδα σε επίπεδο επίσημης εκπαίδευσης ανταποκρίθηκε στο κάλεσμα των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και στις διεθνείς τάσεις για την καλλιέργεια της Ιδιότητας του Πολίτη και πώς τα Παιδαγωγικά Τμήματα υλοποίησαν τη φιλοσοφία, τους στόχους και τις αντιλήψεις των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα στα Προγράμματα Σπουδών τους καθώς και τις αντιλήψεις που διατυπώθηκαν θεωρητικά στη διεθνή βιβλιογραφία και στα επίσημα κείμενα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την ιδιότητα του πολίτη.

2. Ημιδομημένες συνεντεύξεις πεδίου

Παράλληλα, θα επιχειρήσουμε με ημιδομημένες συνεντεύξεις με μέλη ΔΕΠ των Παιδαγωγικών Τμημάτων των ελληνικών πανεπιστημίων τα οποία είτε στο γνωστικό τους αντικείμενο είτε στα μαθήματα που διδάσκουν στα προπτυχιακά προγράμματα σπουδών ασχολούνται με τις θεματικές «αδιότητα του πολίτη» (citizenship) και/ή εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα (human rights education).

3.Σκοπιμότητα, σημασία και συμβολή του προγράμματος

Η προτεινόμενη μελέτη έχει σαν βασικό της στόχο να καταγράψει, να αξιολογήσει και να αποτιμήσει τον βαθμό ανταπόκρισης της χώρας μας στο εγχείρημα των Ηνωμένων Εθνών που άρχισε την προηγούμενη δεκαετία για προώθηση της Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα, καθώς και να αξιολογήσει τις προσπάθειες που έγιναν για την ενίσχυση της ιδιότητας του πολίτη μέσω της εκπαίδευσης. Θα επιχειρήσουμε να εξετάσουμε αυτή την ανταπόκριση στο επίπεδο των Παιδαγωγικών Τμημάτων του Ελληνικού Πανεπιστημίου. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τη χώρα μας να αξιολογηθεί ως προς την προσπάθεια που γίνεται διεθνώς στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ιδιότητας του πολίτη ώστε να διαπιστωθεί σε ποιο βαθμό προωθούνται αυτά μέσα από τους εκπαιδευτικούς της θεσμούς. Τα ανθρώπινα δικαιώματα, παρά τον επίμαχο χαρακτήρα τους και τις διαφορετικές προσεγγίσεις, θεωρητικές και ηθικές, των οποίων αποτελούν αντικείμενο, αντιπροσωπεύουν στον σημερινό κόσμο ένα ιδεώδες με το οποίο συνδέονται η δημοκρατία, η ειρήνη και η ευημερία της ανθρωπότητας, και κατ' επέκταση η έννοια της ιδιότητας του πολίτη. Η προώθησή τους μέσω της εκπαίδευσης αποτελεί ένα μεγάλο στοίχημα για την ανθρωπότητα και η εξέταση του βαθμού και του τρόπου υιοθέτησης και αποδοχής τους στη χώρα μας από τα Παιδαγωγικά Πανεπιστημιακά Τμήματα, που υ από τη φύση το φ είναι ο ι σημαντικότεροι φορείς διάχυσης στις άλλες βαθμίδες της εκπαίδευσης και κατ' επέκταση στην κοινωνία, συνιστά ένα σημαντικό εργαλείο αποτίμησης και αξιολόγησης που μπορεί να αποβεί χρήσιμο τόσο για τα ίδια τα Παιδαγωγικά Τμήματα όσο και για τους κρατικούς φορείς που είναι επιφορτισμένοι –και δεσμευμένοι με διεθνείς συμβάσεις- με την προώθησή τους.

4. Βιβλιογραφία

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. Δουζίνας, Κ. (2006). *Το Τέλος των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων*. (Μτφρ: Η. Νικολούδης). Αθήνα: Παπαζήσης.
2. Ishay, M. (2008). *Η Ιστορία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων*. (Μτφρ: Α. Σίμογλου). Αθήνα: Σαββάλας.
3. Lenhart, V. (2006). *Παιδαγωγική των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων*. (Μτφρ: Ε. Γεμετζή). Αθήνα: Gutenberg.
4. Μπάλιας, Σ. (2004). *Τα ανθρώπινα δικαιώματα στην εποχή της δημοκρατίας*. Αθήνα: Παπαζήσης.
5. Μπάλιας, Σ. (2008). “Ανθρώπινα δικαιώματα και πολιτισμοί: Με αφορμή την πρόσφατη διεθνή κρίση και τα προβλήματα εφαρμογής των κειμένων του Ο.Η.Ε. για τα ανθρώπινα δικαιώματα”. *Τετράδια πολιτικής επιστήμης*, τόμος 5. σελ. 95-111.
6. Μπάλιας, Σ. (2009). Ανθρώπινα δικαιώματα και εκπαίδευση: ηθικο-πολιτικοί σκοποί, κοινωνική αλλαγή και διαχείριση προβλημάτων. Στο: Οικονομίδης Β., Ελευθεράκης, Θ. (εισαγωγή-επιμέλεια) *Εκπαίδευση, Δημοκρατία και Ανθρώπινα Δικαιώματα*. Αθήνα: Ατραπός. σελ. 141-155.
7. Πανταζής, Β. (2009). Παιδεία για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Στο: Οικονομίδης Β., Ελευθεράκης, Θ. (εισαγωγή-επιμέλεια) *Εκπαίδευση, Δημοκρατία και Ανθρώπινα Δικαιώματα*. Αθήνα: Ατραπός. σελ. 156-184.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

8. Alfredsson, G. (2001). The right to human rights education. Στο *Economic, Social and Cultural Rights. A textbook, second edition*. Eide, A., Krause, C. and Rosas, A. (ed.) Martinus Nijhoff Publishers: Dordrecht/ Boston/ London. pp. 273-288.
9. Amnesty International. (1996). *Human Rights Education Strategy*. Ανακτήθηκε στις 18/05/2001 από: <http://www.amnesty.org/ailib/aipub/1996>.
10. Amnesty International. (2005). *Human Rights Education - Building a Global Culture of Human Rights*. Circular 25. Developed for 27th International Council Meeting, 14-20 August, pp. 13-14.
11. Andreopoulos, G.J. and Claude, R.P. (Eds.), (1995). *Human Rights Education for the Twenty-First Century*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
12. Banks, Dennis N. (2002). Promised to Keep - Results of the National Survey of Human Rights Education 2000. Published online by the University of Minnesota Human Rights Resource Center. Ανακτήθηκε στις 15/07/2005 από: <http://hrusa.org/education/PromisestoKeep.htm>.
13. Bernath, Tania; Holland, Tracey; Martin, Paul. (1999). How can human rights education contribute to international peace-building?. In: *Current Issues in Comparative Education*, Vol. 2 (1), 14-22. Ανακτήθηκε στις 04/03/10 από: Ανακτήθηκε στις 04/03/10 από: http://www.tc.columbia.edu/cice/Archives/2.1/21bernath_holland_martin.pdf published November 15, 1999

14. Callan, Eamonn (1997), *Creating Citizens: Political Education and Liberal Democracy*, Oxford: Oxford University Press.
15. Coomans, F. (2007). Content and Scope of the Right to Education as a Human Right and Obstacles to its Realization. In: Yvonne Donders and Vladimir Volodin. eds. *Human Rights in Education, Science and Culture. Legal Developments and Challenges*. UNESCO.
16. Dias, C. (2005). The missing piece to world peace: human rights education. *SangSaeng: living together, helping each other*, no. 14 (Autumn-Winter 2005), UNESCO. p. 4-7.
17. Flowers, N. (2003). What is Human Rights Education? (Published in A Survey of Human Rights Education (Bertelsmann Verlag, 2003). Reprinted with permission by HREA. Ανακτήθηκε στις 28/11/09 από: http://www.hrea.org/erc/Library/display_doc.php?url=http%3A%2F%2Fwww.hrea.org%2Ferc%2FLibrary%2Fcurriculum_methodology%2Fflowers03.pdf&external=N
18. Flowers, N. (2004). How to Define Human Rights Education? - A Complex Answer to a Simple Question. In: Georgi, Viola B.; Seberich, Michael, eds. *International Perspectives in Human Rights Education*. Gütersloh: Bertelsmann Foundation Publishers, pp. 105-128.
19. Jacobsen, F., A. Human rights education, trends and paradoxes. (2007). in: Rikke Frank Jorgensen and Klaus Slavensky (eds.), *Implementing Human Rights. Essays in Honour of Morten Kjaerum*. Copenhagen: Danish Institute for Human Rights. pp. 126-138.
20. King, L. (2009). A holistic approach to human rights education. *SangSaeng: living together, helping each other*, no. 24 (Spring 2009), UNESCO. p. 8-11.
21. Koenig, Sh. (n.d). About the People's Movement for Human Rights Education - About PDHRE. New York. Ανακτήθηκε στις 04/05/2006 από: <http://www.pdhre.org/about.html>
22. Koenig, Sh. (2004). Human Rights Education, Human Rights Culture and the Community of Non-Governmental Organizations - The Birth of a Political Ideology for the Twenty-First Century. New York. Ανακτήθηκε στις 14/03/2006 από: <http://www.pdhre.org/dialogue/ideology.html>.
23. Magendzo, Abraham. (2005). Pedagogy of Human Rights Education - A Latin American Perspective. In: *Intercultural Education*, Vol. 16(2), 137-143.
24. Merrills J. M. Human Rights and Democracy Values in the Strasbourg System, in K. Koufa (ed) *Human Rights and Democracy in the 21st Century*, Athens – Thessaloniki: Sqakkoulas Publications, 45-106.
25. Office of the High Commissioner for Human Rights. (2000). *Human Rights Training: A Manual on Human Rights Training Methodology*. Geneva: United Nations.
26. Ray, D. (1994). Rights, Education, and the Evolution of the Curriculum. In: *Education for Human Rights. An International Perspective*. UNESCO. pp.16-36.
27. Reardon, B. (1995). *Educating for Human Dignity - Learning about Rights and Responsibilities*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
28. Tibbits, F. (1994). Human Rights Education in Schools in the Post-Communist Context. In: *European Journal of Education*, 29 (4). pp. 363-376.
29. Tibbits, F. (1996). On Human Dignity - A Renewed Call for Human Rights Education. In: *Social Education*, 60 (7). pp. 428-431.

